

10) [Filosofická myšlenka „par excellence“ a filosofický komentář]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1982 \(rukopis\)](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1982 \(rukopis\)](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 26. 9. 1982
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 26. 9. 1982

10) [Filosofická myšlenka „par excellence“ a filosofický komentář]

Mimořádně významné pro legitimní postup filosofického uvažování je rozlišování toho momentu, který je filosofickým krokem, tj. filosofickým myšlením jako takovým, „par excellence“, od jiného momentu, který bychom mohli nejspíš nazvat filosofickým komentářem. Obojí je zajisté filosofie, ale každý z uvedených momentů má jinou filosofickou „váhu“. Oba momenty bývají přítomny v myšlence pospolu: každý komentář je zakotven v nějakých „pozicích“, které jsou současně s komentářem nepředmětně tvrzeny; a každá filosofická myšlenka „par excellence“ soustřeďuje ve své hloubce nepředmětně jisté podmínky své platnosti, které počítají s docela určitým nejen logickým, ale dějinně filosofickým a dějinným kontextem, vůči němuž se ovšem vždy nějak „vymezují“, tj. nenavazují na všechno „dané“ šmahem, nýbrž na základě výběru, jehož priority nejsou dány kontextem, nýbrž přístupem a základními pozicemi. Proto nelze žádný text prostě rozstříhat na věty (nebo části vět) a příslušné ústřižky zařadit do jedné ze dvou krabic, ale je nutno provádět analýzu. Přitom je vždy nutno mít na paměti, že sama analýza představuje určitou myšlenkovou práci, která nemůže být považována se žádnou samozřejmostí za pouhý typ komentáře, ale vždycky obsahuje také skutečné filosofické „kroky“, tj. filosofické myšlenky „*kat'exochén*“. – Jaký smysl a dosah má za těchto naznačených okolností navržené rozlišování mezi skutečnou filosofickou myšlenkou a pouhým filosofickým komentářem? (Viz dále → namluvený text z téhož dne.) Jde však navíc o to, že rozlišení mezi filosofickým „činem“ a pouhým komentářem nám umožní posoudit, zda jde o komentář vskutku filosofický. Může se totiž stát, že onen komentář je pouze estetický, tj. že posuzuje nějakou myšlenku nebo filosofickou koncepci, jen pokud jde o její eleganci, nebo pokud jde o její módě odpovídající nebo neodpovídající („zastaralou“) výstavbu, nebo pokud jde o její „aktuálnost“ ve smyslu rezonance ve všech v současné době významných a opětovně traktovaných témat atd. atd. Nemám na mysli nějakou postulovanou ryzí teoretičnost filosofických myšlenkových postupů, která by byla narušena jí cizími normami či kritérii. Skutečná (pravá) filosofie se vztahuje k celku a nemůže se proto nikdy redukovat na určité metody, určité předměty, určité teoretické oblasti atp. Ale tam, kde intervenuje ve filosofickém kontextu nějaké ne-celostné (např. estetické) hledisko, nemůže zůstat hlediskem filosoficky nestráveným, filosofii cizím, ale filosofie je musí podrobit svému přezkoumání a buď je odvrhnout jako nedržitelné a neplatné, anebo vymežit rozsah jeho platnosti a v tomto rozsahu je přijmout a vyznačit jeho obecně filosofickou relevanci. To všechno však nemusí být v pouhém komentáři splněno, ačkoliv první dojem může nasvědčovat, že komentář má opravdu filosofickou povahu. Analýza každého komentáře, přezkoumávající jeho filosofické pozice a filosofický základ, aniž by to na první pohled významně souviselo s předmětem komentáře, je nejenom velmi důležitá, ale naprosto nezbytná.

Velich[ovky], 26. 9. 82.